

SPORTOVNÍ INFRASTRUKTURA NA ÚZEMÍ ČR PO ROCE 1989

SPORTS INFRASTRUCTURE IN THE CZECH REPUBLIC AFTER 1989

J. Popelka

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu, Katedra základů kinantropologie a humanitních věd

ABSTRACT

In this review, the author focuses on the area of sports infrastructure in the Czech Republic. The problem is studied in the context of transformational changes after 1989, concerning the development of legislation and Czech sport background in the 90 years and after 2000. The main objective of this paper is an analysis of legislative changes that affected the ownership in sports environment and role of the state, municipalities and nonprofit organizations in sport governance. After the fall of the communist regime in 1989, sports facilities passed to nonprofit organizations and municipalities. Absence of state sport policy was evident during the 1990s. Sport organizations also dealt with property disputes. It affected sports facilities. After 2000 growing importance of municipalities is evident in sport governance. This article is based on analysis of the most important documents relating to property and material support of sport in the Czech Republic. The study does not attempt to assess current situation in the field of sports infrastructure as there are no data on the current state.

Keywords: state; transformation; sport infrastructure; nonprofit organizations; municipalities

SOUHRN

V předkládaném textu se autor soustředí na oblast sportovní infrastruktury v ČR. Problematika je sledována v kontextu transformačních změn po roce 1989, dále v souvislosti s vývojem legislativy a celkového prostředí českého sportu v 90. letech a po roce 2000. Hlavním cílem příspěvku je analýza legislativních změn, které ovlivnily vlastnické vztahy ve sportovním prostředí a role státu, obcí a neziskových organizací na zajišťování podmínek pro sport. Po pádu komunistického režimu přecházela sportovní zařízení zpět do vlastnictví občanských sdružení a obcí. V průběhu devadesátých let byla patrná absence státní politiky v oblasti sportu, sportovní organizace řešily spory o majetek, což ovlivnilo stav sportovních zařízení. Po roce 2000 roste význam obcí při zajišťování podmínek pro sport. Analýza vychází z rozboru nejdůležitějších dokumentů týkajících se vlastnictví sportovní infrastruktury a materiálního zabezpečování sportu v ČR. Studie si neklade za cíl posuzovat současnou situaci, neboť nejsou k dispozici data o distribuci sportovní infrastruktury v ČR.

Klíčová slova: stát; transformace; sportovní infrastruktura; občanská sdružení; obce

Úvod

Sportovní infrastruktura je předpokladem pro realizování sportu a představuje nezbytnou součást vybavenosti sídel. Ačkoliv je všeobecně uznáván její význam při realizaci sportovních aktivit, není této oblasti v České republice věnována dostatečná pozornost ze strany státu a akademického výzkumu. Podle BALEA (2003) je veřejná podpora sportovní infrastruktury příkladem podpory infrastruktury sociální, je opodstatňována pozitivními ekonomickými dopady a naplňováním potřeb různých sociálních skupin. Nedostatečná sportovní infrastruktura je jednou z bariér při provozování sportu.

THORNLEY a RYDIN (2002) potvrzují, že jsou sportovní zařízení nezbytnou součástí infrastruktury měst, prostřednictvím nichž města zaměřují své aktivity také do nových sektorů, jakými jsou například cestovní ruch a volný čas. RAFOSS a TROELSEN (2010) se zabývají vývojem sportovní politiky v Dánsku a Norsku se zaměřením na financování, distribuci a využití sportovní infrastruktury.¹ Upozorňují na nerovnoměrnou geogra-

¹ *Sportovní infrastruktura a sportovní zařízení* jsou pro účely této práce chápány jako termíny stejného významu.

fickou distribuci sportovní infrastruktury v obou státech. Pokrytí ve velkých městech je až šestkrát nižší než na vesnicích. Autoři dále poukazují na zastaralost zařízení pro tradiční sporty a rostoucí počet neformálních sportovních zařízení. Na tento trend reaguje také KURAL (2010). Autor dodává, že se mění původní hodnoty spojené se sportováním - lidé hledají pohodu, hravost, zatímco soutěžení a úspěch zůstávají důležité pro omezený počet lidí. SALLIS, PROCHASKA a TAYLOR (2000) se zabývali fyzickou aktivitou dětí a došli ke zjištění, že existuje pozitivní korelace mezi fyzickou aktivitou a vnímáním dostupnosti sportovních zařízení. Další studie toto potvrzují také u dospělých (SEEFELDT, MALINA, CLARK, 2002) a seniorů (CHAD et al., 2005), ačkoliv mnozí autoři (RUTTEN et al., 2000) upozorňují na nepodstatný vliv sportovní infrastruktury na fyzickou aktivitu. Sport je zároveň společensky žádoucím fenoménem, je tedy třeba zdůraznit fakt, že lidé kteří nesportují mohou dávat nedostatek sportovní infrastruktury za příčinu své pasivity, ačkoliv to nemusí být objektivním důvodem jejich chování (WICKER et al., 2009).

Z uvedeného přehledu lze usoudit, že se pozornost zahraničního výzkumu obrací také směrem k problematice sportovní infrastruktury. Většina prací poukazuje na význam sportovní infrastruktury, je ve společenském zájmu usilovat o to, aby bylo sportovních zařízení a dalších prostor dostatečné množství, měly odpovídající kvalitu a jejich skladba odpovídala požadavkům a zájmu obyvatel. Z českých autorů se problematikou sportovní infrastruktury zabývá částečně NOVOTNÝ (2000), který charakterizuje historický vývoj sportovních zařízení na území ČR, otázky managementu a zdrojového financování sportovních zařízení. Zdůrazňuje specifickou situaci v České republice, kde přibližně dvě třetiny sportovních zařízení vlastní sportovní organizace. V prostředí České republiky byla realizována řada prací (SLEPIČKOVÁ et al. 2007; FLEMR, 2009; HOBZA, DOHNAL 2008). Stále však chybí koncept, jenž by zahrnoval poznatky o distribuci sportovní infrastruktury a mohl sloužit pro realizaci lokálních politik a programů, a tudíž k efektivnímu využívání nejen finančních zdrojů. Je patrné, že ani na úrovni obcí a krajů, ani na státní úrovni neexistuje kvalifikovaný přehled o sportovní infrastruktuře, která je v současné době k dispozici pro provozování sportu ve smyslu širokého pojetí tohoto fenoménu a v souladu se zákonem o podpoře sportu č. 115/2001 Sb. v platném znění. Absence odborně pojaté evidence sportovní infrastruktury v České republice má také vliv na stav výzkumu této problematiky v akademickém prostředí.

Stručné shrnutí vývoje do roku 1989

Základní síť sportovních zařízení vznikala na území ČR v letech 1870 - 1945. Většina z těchto

zařízení byla v majetku spolků nebo v areálech škol, menší část sportovních zařízení vlastnily obce a města (NOVOTNÝ, 2000). S nástupem totality po únoru 1948 se změnil přístup státu k zajišťování sportu. Se sportem bylo zacházeno ve státním zájmu, záměrně byla likvidována tradiční spolková sféra. Došlo k vytvoření organizací kontrolovaných státem. Zákon č. 187/1949 Sb., o státní péči o tělesnou výchovu a sport stanovil zřídit Státní výbor pro tělesnou výchovu (SVTVS), který však prakticky nefungoval (KOSSL, ŠTUMBAUER, WAIC, 2008). Skutečným vykonavatelem státní správy v oblasti sportu se stal Státní úřad pro tělesnou výchovu a sport (SÚTVS), který hospodařil s přidělenými prostředky ze státního rozpočtu. Zákonem č. 71 Sb. z roku 1952 byl zrušen například Sokol, jehož majetek přešel do správy SVTVS. Změnilo se také postavení měst a obcí. Jejich majetek byl, včetně sportovních zařízení, znárodněn k 31.12.1949. Města i obce přestaly být samosprávnými celky.

Na základě zákona č. 60 Sb., o organizaci tělesné výchovy byl v roce 1956 založen Československý svaz tělesné výchovy (ČSTV), který reprezentoval celé sportovní hnutí na území tehdejšího Československa. Stát tak pomocí této organizace nadále kontroloval ráz sportu a veškerý majetek včetně sportovní infrastruktury na území tehdejšího Československa. Prostřednictvím Ústředního výboru ČSTV byl financován také vrcholový sport. Postupně začal fungovat masový systém středisek vrcholového sportu a tréninkových středisek mládeže. Hlavním zdrojem finančních prostředků byla Sazka, podnik specializovaný na sázkovou činnost, jenž byl v roce 1957 strukturálně převeden pod ČSTV (STRACHOVÁ, 2011). V 60. letech byla výstavba sportovních zařízení plánována prostřednictvím centrálně řízeného orgánu pro plánování - Státní plánovací komisi. Oblast sportovních zařízení spadala do tzv. *občanského vybavení*. Plošné požadavky byly vyjadřovány urbanistickými ukazateli. V roce 1966 vznikla projektová a vývojová organizace ČSTV – Sportprojekt, která se zabývala plánováním a výstavbou sportovních zařízení (FLEMR, 2009).

V 70. letech byl vydán dokument o dlouhodobém výhledu výstavby a využívání sportovních zařízení v jednotlivých krajích ČSR. Podle směrnice Ministerstva výstavby a techniky ČSR museli investoři sportovních zařízení získat stanovisko orgánů ČSTV k novým projektům. Došlo k velkému rozmachu tělovýchovných zařízení, který trval do začátku osmdesátých let. V tomto období se kladl důraz na realizaci krytých zařízení jako jsou bazény, sportovní haly a umělé ledové plochy. Se zhoršováním ekonomické situace v Československu v 80. letech došlo k útlumu v oblasti výstavby sportovních zařízení (KOSSL, ŠTUMBAUER, WAIC, 2008).

Sportovní infrastruktura občanských sdružení a obcí po roce 1989

V období transformace proběhly legislativní změny, které větší či menší měrou ovlivnily sport a jeho zabezpečení na území dnešní ČR. Podrobněji se transformačními změnami zabývá například SLEPIČKOVÁ (2005, 2007) a STRACHOVÁ (2011), která věnuje pozornost jak transformaci organizace ČSTV, tak obecně polistopadovému vývoji v prostředí českého sportu. Součástí tehdejších změn bylo především rozdělení státního majetku spravovaného ČSTV. S důrazem na vlastnictví sportovní infrastruktury byly zásadní ty změny, které znamenaly navrácení majetku původním vlastníkům – sportovním svazům, spolkům a klubům. V březnu roku 1990 došlo k transformaci ČSTV, princip centralismu byl nahrazen systémem samostatných právních subjektů. Bylo rozhodnuto o navrácení majetku organizacím, kterým byl neprávem odebrán a k tomuto účelu byl vytvořen zvláštní výbor. Část majetku spravoval také Svazarm,² jenž byl transformován na Sdružení technických sportů a činností (STSC). Mimořádný sjezd Svazarmu se konal rovněž v březnu 1990 a kromě změny názvu bylo rozhodnuto o distribuci majetku. Ten přešel do vlastnictví organizací sdružených v STSC na nižších úrovních (STRACHOVÁ, 2011). V červnu 1990 nabyl účinnosti zákon č. 173/1990 Sb., kterým se zrušil zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy. Na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů vznikl prostor pro vznik nestátních neziskových organizací. Občané tak mohli obnovovat a zakládat organizace, které měly status právnických osob. Vznikala občanská sdružení v nejrůznějších oblastech lidské činnosti včetně oblasti sportu. Některá sdružení vznikala nově, jiná navázala na činnost svazů, spolků a klubů z období před rokem 1948 (Česká obec sokolská, Autoklub ČR, Orel, aj.), nebo navázala na činnost organizací, které existovaly v období 1948-1989 (ČSTV, STSC).

Nelze opomenout fakt, že určitá část sportovních zařízení nebo pozemků kde tato zařízení stála zůstala v majetku státu. Jednalo se přibližně o tři a půl tisíce sportovních zařízení v České republice, která byla v tzv. trvalém užívání občanskými sdruženími působícími v tělovýchově a sportu.³ Byly to především pozemky zastavěné stavbami nebo budovami ve vlastnictví uživatelů, v některých případech také budovy nebo stavby. Jev trvalého užívání vznikl v padesátých letech. Z této situace vyplývala řada omezení disponibility vlastním nemovitým majetkem, což sdružení výrazně ekonomicky zatěžovalo a často je to nutilo držet nevyužívaný majetek. Tento problém trval až

do roku 2003. Schválením zákona č. 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje, obce a občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu přešel tento majetek k 1. 1. 2003 do vlastnictví občanských sdružení působících v oblasti tělovýchovy a sportu. V tomto období trvaly také spory o majetek mezi organizacemi ve sportu, především mezi ČSTV a Českou obcí sokolskou (ČOS). Tato situace způsobila, že sportovní organizace neinvestovaly do nemovitostí před vyřešením sporu, majetek chátral. „Oba subjekty byly dlouhými spory zabraňujícími uzavření jakýchkoli dohod ekonomicky velmi zatíženy. V roce 1993 bylo mezi organizacemi sdružujícími se v ČSTV a mezi tělocvičnými jednotami v ČOS 1200 nevyřešených sporů o majetek, v r. 1995 734 a v r. 1999 ještě 312. V dnešní době jsou případy až na jednotlivosti vyřešeny a jedná se jen o přepis do katastrálních úřadů“ (STRACHOVÁ, 2011, s. 64).

Na základě zákona č. 172/1991 Sb., bylo přiznáno obcím právo na vlastní majetek. Majetek přecházel do vlastnictví obcí dvěma základními způsoby – přímo ze zákona nebo rozhodnutím příslušného orgánu státní správy. V případě přechodu majetku na základě zákona se jednalo o tři základní principy: *Nástupnický princip* byl uplatněn na majetek, se kterým hospodařily národní výbory. *Historický princip* platil pro pozemky a pozemky se stavbami, které obce vlastnily k 31.12. 1949, pokud byly k 24.5.1991 ve vlastnictví státu. *Územní princip* byl uplatněn na obytných domech a pozemcích tvořících s nimi jeden funkční celek, pokud byly v katastrálním území dané obce, byly ve vlastnictví státu a právo hospodařit s nimi náleželo organizacím, jejichž zřizovatelská funkce přešla na okresní úřady a obce (BINEK, 2008). V současné době existuje více způsobů, jak mohou obce nabýt majetek. Podle WIDEMANNOVÉ (1999) existuje pět základních způsobů pro nabytí obecního vlastnictví. Prvním způsobem je *originální nabytí vytvořením majetku*, tj. výstavba či výroba, dále *koupě majetku na trhu*, *zdedění* nebo *darování* a dvě formy nabytí specifické pro veřejnoprávní subjekty a to *právní převod* a *vyvlastnění*. BINEK (2008) vymezil čtyři základní organizační formy hospodaření s obecním majetkem:

hospodaření prostřednictvím obecního úřadu,
hospodaření veřejnoprávního subjektu řízeného obcí,
hospodaření soukromoprávního subjektu kontrolovaného obcí,
hospodaření nezávislým subjektem.

Vlastní majetek může obec spravovat přímo prostřednictvím svých orgánů, dále může zakládat organizace. Základní rámec pro organizace zakládané obcemi tvoří zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Dle § 23 může obec ve své pravomoci k plnění svých úkolů,

² Svaz pro spolupráci s armádou.

³ Příspěvek poslance Michala Krause z 21.3. 2002 na 47. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

zejména k hospodářskému využívání svého majetku a k zabezpečení veřejně prospěšných činností: zřizovat vlastní organizační složky jako svá zařízení bez právní subjektivity, zřizovat příspěvkové organizace jako právnické osoby, které zpravidla ve své činnosti nevytvářejí zisk, zakládat obchodní společnosti, a to akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, zakládat obecně prospěšné společnosti podle zvláštního zákona, zřizovat školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu.

V případě sportovních zařízení ve vlastnictví obcí jsou často zakládány příspěvkové organizace, u větších obcí také akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, prostřednictvím kterých obce spravují svoji sportovní infrastrukturu. Takové organizace fungují za účelem zabezpečování adekvátních podmínek pro sport obyvatel a zároveň jsou schopny vytvářet zisk. Podle HOBZY a CIKLA (2008) byly v roce 2008 vydávány z úrovně územních celků (krajů, měst a obcí) více jak pětikrát vyšší peněžní prostředky na rozvoj sportu, než z úrovně státního rozpočtu. Rozvoj sportu v ČR stimuluje především místní rozpočty, obce se zásadním způsobem podílí na distribuci svých sportovních zařízení a na podpoře zařízení neziskových organizací. Obce často tento majetek nabývají od těch občanských sdružení, která nejsou dále schopna financovat provoz vlastních sportovních zařízení. Často se jedná o multifunkční haly, atletické stadiony, zimní stadiony a plavecké bazény.

V současné době se stále více hovoří o posílení vlivu obcí na zajišťování sportu. V souvislosti s krachem loterijní společnosti Sazka přišly sportovní organizace o finanční prostředky, které si každoročně dělily sportovní svazy. Hovoří se dokonce o historických změnách ve financování sportu v ČR. Hlavní příčinou očekávání velkých změn je novela loterijního zákona, která upravuje rozdělování výnosů hazardních společností mezi stát a obce. Podle novely loterijního zákona jedna třetina těchto výnosů půjde do státního rozpočtu, druhá Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a třetí obcím. Zatím je ovšem plně v kompetenci obcí, jakým způsobem budou tyto prostředky alokovat. Jistým příslibem je *Memo-randum o vzájemné spolupráci a podpoře ve financování českého sportu*, které podepsal Svaz měst a obcí se sportovními svazy. Obce by tak měly na sport vyčlenit třetinu finančních prostředků, které nově z výnosů loterií dostanou. Pro oblast sportovní infrastruktury se tyto změny jeví pozitivně, obce budou disponovat dodatečnými prostředky, které lze použít také na provoz, renovace a stavbu nových sportovních zařízení. Nabízí se však otázka, zda nebudou mezi obcemi vznikat rozdíly v aloko-

vání zdrojů, a tím i v distribuci a kvalitě sportovních zařízení.

Sportovní infrastruktura ve státní podpoře sportu po roce 1989

Za rozvoj sportovního hnutí bylo od počátku transformačního období formálně odpovědné MŠMT, kde byl zřízen odbor tělovýchovy a sportu, který měl uskutečňovat koordinační činnost subjektů ve sportu a přerozdělovat finance plynoucí ze státních zdrojů. Stále však chyběla jasně formulovaná státní politika a pozice státu při zajišťování sportu. Tento stav trval až do roku 1999. Na základě Usnesení vlády č.2/1999 ze dne 6.ledna 1999 byla schválena *Koncepce státní politiky v tělovýchově a sportu v České republice*. Tato koncepce byla důsledkem vyvrcholením mnoha problémů ve sportovním prostředí, přesto však stále neznamenala významný posun. Občanská sdružení hodnotila stav jako kritický a zdůrazňovala, že bez podpory státu a obcí je spolková tělovýchova vážně ohrožena, a to zvláště u mládeže. V oblasti sportovní infrastruktury vyzdvihla tehdejší vláda tyto cíle:

zpracovat souhrnné studie o rozsahu a stavu materiálně technické základny v jednotlivých regionech a zpracovat generely jejich další výstavby, včetně školních sportovních zařízení,

stanovit novou metodiku určování výše příspěvků na údržbu a provoz tělovýchovných zařízení ze státního rozpočtu, resp. rozpočtů nižších územně správních celků,

dořešit vlastnické vztahy ve sportovním prostředí /např. zrušení institutu trvalého užívání a bezúplatný převod tohoto majetku na stávající uživatele, popř. na obce/.

První cíl z výše stanovených nebyl dosud uskutečněn, druhý cíl byl splněn spíše jen částečně (viz dále). V roce 2000 byl vyhlášen program Výstavba veřejně přístupných sportovišť, v rámci programu bylo ve stanoveném termínu předloženo 499 projektů v hodnotě díla 651,7 mil Kč s požadavkem na poskytnutí systémové dotace ze státního rozpočtu ve výši 301,6 mil Kč. Celkově pak bylo přiděleno 40 mil. Kč do 40 obcí. Ve 30 případech z celkového počtu 40 vybraných projektů se jednalo o dotaci na víceúčelové hřiště.

Od roku 2001 platí Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění zákona č. 219/2005 Sb., zákona č. 186/2006 Sb. a zákona č. 274/2008 Sb. Sport byl prostřednictvím tohoto zákona zařazen k veřejně prospěšným činnostem. Zákon vymezuje úlohu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona:

vypracovává návrh koncepce státní politiky ve sportu a předkládá jej vládě ke schválení, koordinuje uskutečňování vládou schválené koncepce, zabezpečuje finanční podporu sportu ze státního rozpočtu,

vytváří podmínky pro státní sportovní reprezentaci, pro přípravu sportovních talentů, pro rozvoj sportu pro všechny a pro sport zdravotně postižených občanů, vydává antidopingový program a organizuje a kontroluje jeho uskutečňování, rozhoduje o akreditaci vzdělávacích zařízení působících v oblasti sportu, zřizuje rezortní sportovní centrum a zabezpečuje jeho činnost, koordinuje činnost rezortních sportovních center Ministerstva obrany a Ministerstva vnitra.

Dále pak zákon stanovuje úkoly krajů a obcí v oblasti sportu:

Kraje ve své samostatné působnosti vytvářejí podmínky pro sport, zejména zabezpečují rozvoj sportu pro všechny a přípravu sportovních talentů, včetně zdravotně postižených občanů, zajišťují výstavbu, rekonstrukce, udržování a provozování svých sportovních zařízení, zabezpečují finanční podporu sportu ze svého rozpočtu.

Obce ve své samostatné působnosti vytvářejí podmínky pro sport, zejména: zabezpečují rozvoj sportu pro všechny a přípravu sportovních talentů, včetně zdravotně postižených občanů, zajišťují výstavbu, rekonstrukce, udržování a provozování svých sportovních zařízení a poskytují je pro sportovní činnost občanů, kontrolují účelné využívání svých sportovních zařízení, zabezpečují finanční podporu sportu ze svého rozpočtu.

Je nutné upozornit na charakter tohoto zákona, který je spíše doporučující. Stát, obce i kraje tak mají značnou volnost při jeho naplňování, v podstatě je jen v jejich kompetenci v jakém rozsahu a jak kvalitně naplňují obsah zákona o podpoře sportu. Není stanoven způsob, výše podpory, ani sankce, pokud by se zákonem neřídily.

Dotace ze státního rozpočtu jsou každoročně realizovány prostřednictvím dotačních programů. Podmínky a struktura jednotlivých programů se v čase mění, podporované oblasti zůstávají relativně stejné. V případě neinvestičních dotací se pro rok 2012 jedná o 2 výdajové okruhy. Prvním je „Sportovní reprezentace“. Ten obsahuje dva programy: *Program I Sportovní reprezentace České republiky*, *Program II Sportovně talentovaná mládež*. Druhý výdajový okruh „Všeobecná sportovní činnost“ obsahuje programy tři: *Program III Všeobecná sportovní činnost*, *Program IV Údržba a provoz sportovních zařízení*, *Program V Organizace sportu*. Investiční dotace jsou zajišťovány prostřednictvím *Programu 133510 Podpora materiálně technické základny sportu* z toho: *Subtitul 133512: Materiálně technická základna sportovních organizací*, *Subtitul 133513: Materiálně*

technická základna sportovní reprezentace. Na tomto místě je třeba vyjasnit, jaké subjekty mohou žádat o dotace. Žádost na MŠMT o neinvestiční dotace může podávat pouze národní sportovní svaz, organizace s celostátní působností (kdy ve stanovách je v hlavním předmětu realizace sportovní činnosti) a organizace s mezinárodní subjektivitou - Český olympijský výbor (ČOV), Český paralympijský výbor (ČPV). Žadatelem tedy nemůže být nezisková organizace s lokální působností, obce ani města. Žádost o investiční dotace programu 133510 může podávat nezisková organizace, dále smí žádat města a obce, ovšem jim jsou dle příslušného programu dotace poskytovány pouze výjimečně. V roce 2011 schválila vláda České republiky na svém jednání konaném dne 9. března 2011 Koncept státní podpory sportu v ČR, předkládanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Hlavním záměrem této koncepce bylo zlepšení stavu financování sportu v ČR. V oblasti sportovní infrastruktury je v tomto dokumentu zdůrazněno následující: „V systému podpory je nutné se zaměřit i na případy s umožněním převodu vlastnictví sportovních zařízení občanských sdružení na obce (obvyklý model v zemích EU, kde sportovní zařízení vlastní, udržuje a provozuje obec, sportovní spolky zajišťují sportovní činnost)“. Kapitola *Investiční obnova a výstavba sportovních zařízení* obsahuje následující: „Činnost občanských sdružení v oblasti péče o vlastní sportovní zařízení je závislá nejen na vlastních zdrojích, ale stále více na dalších. Obdobně jako u oblasti údržby a provozu sportovních zařízení je nutné vypracovat strategii státní podpory investiční obnovy a výstavby sportovních zařízení, která bude založena na stanovení priorit a účelových kritérií. K uvedenému úkolu vypracovat pasport sportovních zařízení dle evropských vzorů standardizace.“⁴ Z těchto tvrzení vyplývá, že ani po 20 letech od transformačního období se na úrovni státu nepodařilo zvolit a aplikovat přístup k evidenci a systémové podpoře sportovní infrastruktury.

Závěry a shrnutí

V transformačním období byla část sportovních zařízení převedena zpět do majetku občanských sdružení.⁵ Některá z nich postupně nebyla schopna svá zařízení financovat z vlastních zdrojů, což bylo způsobeno spory o majetek i technickým stavem zanedbaných sportovních zařízení. Nelze zapomínat ani na fakt, že sportovní zařízení byla vystavena konkurenčnímu prostředí, musela se spoléhat na

⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. *Koncepce státní podpory sportu v České republice* [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/15050>.

⁵ Původními vlastníky těchto zařízení byly například svazy, kluby, spolky a další sdružení v oblasti sportu.

dotace od obcí, dary a různé formy sponzoringu, neboť neexistovala systémová podpora sportu ze strany státu. Postupně tak začalo přibývat případů, kdy jsou sdružení nucena svůj majetek převést do majetku obcí. Legislativní změny i postoj státu k podpoře sportu zdůrazňují význam obcí při vytváření podmínek pro sport. Rozvoj sportu v ČR stimuluje především místní rozpočty, obce se zásadním způsobem podílejí také na podpoře sportu lokálních neziskových organizací. Tendence posílit pravomoci obcí by však měly jít ruku v ruce s vytvářením adekvátní legislativy, která zaručí, že nebudou mezi obcemi vznikat rozdíly v přístupech k zabezpečení sportu. Zvláště v případě menších obcí může docházet k extrémním situacím, kdy budou finanční prostředky investovány do jiných, aktuálních problémů, s nimiž se obec potýká.

Trvalo více jak deset let, než stát definoval své cíle v oblasti sportu. Přijetí zákona o podpoře sportu bylo důležitým krokem, kterým Česká republika uznala společenský význam sportu. Charakter zákona je však spíše deklaratorní. Od schválení zákona jsou každoročně vyhlašovány roční programy podpory sportu, patrná je absence strategického přístupu k financování sportu. V oblasti sportovní infrastruktury potvrdil stát v roce 2011 absenci investiční podpory infrastruktury a nutnost zjištění stávajícího stavu sportovních zařízení, čímž byla prakticky zopakována tvrzení z roku 1999. Dosud nebylo zjištěno, jaké jsou vlastnické poměry v oblasti sportovní infrastruktury, či podíl zařízení, která jsou dostupná široké veřejnosti. Stát nestanovuje konkrétní priority při podpoře sportu, politika není realizována na základě objektivních důkazů ze sportovního prostředí a veřejného života. Na základě takových poznatků by se dala realizovat sportovní politika státu i samosprávných celků. Zvláště v současném období, kdy se mění základní principy financování českého sportu, je potřeba takového šetření zřejmá.

Literatura

Ahlfeldt, Gabriel M., & Feddersen, Arne. (2008). *Geography of a sports metropolis*. (Ahlfeldt, Gabriel M. and Feddersen, Arne (2008) Geography of a sports metropolis. In: *10th annual IASE Conference*, May 2008, Gijón, Spain.

Bale, J. (2003). *Sports geography*. London: Routledge.

Binek, J. (2008). *Hospodaření s majetkem obcí*. Brno. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/40511/esf_d/jazyk=en;info. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Jan Šelešovský.

Chad, K., E., Reeder, B., A., Harrison, E., L., Ashworth, N., L., Sheppard, S., M., Schultz, S., L., Bruner, B., G., ... Lawson, J., A. (2005). Profile of physical activity levels in community-dwelling older adults. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 37, 10, 1774-84.

Flemer, L. (2009). *Prostorové podmínky pro podporu aktivního životního stylu současné populace*. Praha: Karolinum.

Hobza, V., Cikl, R. (2008). Míra programové podpory sportu a tělovýchovy ze státního její vliv na sportovní prostředí v České republice. *Česká kinantropologie*, 12 (1), 29-48.

Hobza, V., Dohnal, T. (2008). *Teoretická východiska koncepčního plánování rozvoje sportovní infrastruktury v municipalitách*. Palacky University. <http://www.gymnica.upol.cz/index.php/gymnica/article/view/132>.

Kössl, J., Štumbauer, J. & Waic, M. (2008). *Výbrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum.

Kural, R. (2010). Changing spaces for sports. *Sport in Society*, 13, 2, 300-313.

Novotný, J. (2000). *Ekonomika sportu*. Praha: ISV nakladatelství.

Rafoss, K., Troelsen, J. (2010). Sports facilities for all? The financing, distribution and use of sports facilities in Scandinavian countries. *Sport in Society*, 13, 4, 643-656.

Rutten, A. (2000). *Health promotion policy in Europe: Rationality, impact, and evaluation*. Munchen: Oldenbourg.

Sallis, J., F., Prochaska J., J. & Taylor W., C. (2000). A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 5, 963-975.

Seefeldt, V., Malina, R., M. & Clark, M., A. (2002). Factors affecting levels of physical activity in adults. *Sports Medicine (Auckland, N.z.)*, 32, 3, 143-68.

Slepičková, I. (2007). *Sportovní organizace: Teoretická východiska a situace v ČR po roce 1990*. Praha: Karolinum.

Strachová, M. (2011). *Transformace českého sportovního hnutí a Českého svazu tělesné výchovy po roce 1989*. Brno. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/98123/fsps_d/Disertacni_prace_M_Strachova_2011_1.2.pdf. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Ján Grexa.

Thornley, A., & Rydin, Y. (2002). *Planning in a global era*. Aldershot: Ashgate.

Wicker, P., Breuer, C., & Pawlowski, T. (June 01, 2009). Promoting Sport for All to Age-specific Target Groups: the Impact of Sport Infrastructure. *European Sport Management Quarterly*, 9, 2, 103-118.

Widemannová, M. (1999) Hospodaření s obecním majetkem. *Obec a finance* 5, 99, 46-47.

Další zdroje

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Koncepce státní podpory sportu v České republice [online]. 2011 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/15050>.

Příspěvek poslance Michala Krause z 21.3. 2002 na 47. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu České

republiky. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/047schuz/s047270.htm>.
Zákon č. 187/1948 Sb., o státní péči o tělesnou výchovu.
Zákon č. 71/1952 Sb., o organizaci tělesné výchovy a sportu.
Zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy.
Zákon č. 173/1990, kterým se zrušuje zákon č. 68/1956 Sb., a kterým se upravují některé další vztahy týkající se dobrovolných tělovýchovných organizací.
Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.
Zákon č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.
Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu.
Zákon č. 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky.

Mgr. Jakub Popelka
Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu
Katedra základů kinantropologie a humanitních věd
José Martího 31
162 52 Praha 6 – Veleslavín
+420 728 713 727
popelka.jakub@gmail.com